

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Seimo
Energetikos ir darnios plėtros
komisijos 2019 m. kovo 20 d.
posėdyje
Nr. 117-P-4
Priedas Nr. 3

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO ENERGETIKOS KOMISIJA

2018 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos komisija (toliau – Komisija) yra nuolatinė komisija, sudaryta 2016 m. lapkričio 22 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIII-27 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos komisijos sudarymo“. Seimo nutarimas Nr. XIII-27 buvo keičiamas šiais nutarimais:

- 2017 m. birželio 22 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIII-502 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 22 d. nutarimo Nr. XIII-27 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos komisijos sudarymo“ pakeitimo“;
- 2017 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIII-905 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos komisijos sudarymo“ pakeitimo“;
- 2018 m. kovo 29 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIII-1074 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 24 d. nutarimo Nr. XIII-54 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komisijų pirmininkų ir jų pavaduotojų patvirtinimo“ pakeitimo“;
- 2018 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIII-1053 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 22 d. nutarimo Nr. XIII-27 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Energetikos komisijos sudarymo“ pakeitimo“.

Komisijos pirmininkas Virgilijus Poderys patvirtintas 2016 m. lapkričio 24 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIII-54 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komisijų pirmininkų ir jų pavaduotojų patvirtinimo“. Komisijos pirmininko pavaduotojas Algirdas Butkevičius išrinktas 2018 m. kovo 27 d. Energetikos komisijos posėdyje ir patvirtintas 2018 m. kovo 29 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XIII-1074 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. lapkričio 24 d. nutarimo Nr. XIII-54 „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo komisijų pirmininkų ir jų pavaduotojų patvirtinimo“ pakeitimo“.

Ataskaitiniu laikotarpiu iki 2018 m. kovo 22 d. Komisijoje dirbo 12 narių, vėliau – 13 narių:

- 1) Virgilijus Poderys – Komisijos pirmininkas;

- 2) Algirdas Butkevičius – Komisijos narys nuo kovo 2018 m. kovo 23 d., Komisijos pirmininko pavaduotojas nuo 2018 m. balandžio 5 d.,
- 3) Linas Balsys,
- 4) Kęstutis Bartkevičius,
- 5) Antanas Baura,
- 6) Eugenijus Gentvilas,
- 7) Zbigneŭ Jedinskij,
- 8) Dainius Kreivys,
- 9) Naglis Puteikis,
- 10) Paulius Saudargas,
- 11) Andriejus Stančikas,
- 12) Tomas Tomilinas,
- 13) Virginija Vingrienė.

Lietuvos Respublikos Seimo pavedimų vykdymo kontrolės informacinės sistemos duomenimis ataskaitiniu laikotarpiu Komisija:

- gavo **136** pareiškimus, raštus ir kitus dokumentus;
- parengė ir išsiuntė **124** atsakomuosius ir iniciatyvinius raštus;

Ataskaitiniu laikotarpiu Komisijos pirmininkas sušaukė **24** posėdžius, kuriuose svarstyti **25** parlamentinės kontrolės klausimai ir **11** kitų klausimų. Komisija Seimo pavedimu kaip papildomas komitetas svarstė **4** įstatymų ir nutarimų projektus ir pateikė dėl jų savo išvadas.

Komisija Seime suorganizavo **2** konferencijas. Komisijos pirmininkas surengė **30** susitikimų su įvairių valstybės institucijų, asociacijų, organizacijų atstovais.

Informacija apie Komisijos posėdžius ir kitus renginius buvo reguliariai skelbiama Seimo interneto tinklalapyje adresu http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15967&p_k=1, siunčiama Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Ryšių su visuomene skyriui.

Svarstyti įstatymų projektai:

- **Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2133 „Dėl nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“ pakeitimo projektas Nr. XIII-1446**

Kovo 5 d., kovo 14 d., kovo 28 d., balandžio 25 d. ir gegužės 9 d. Komisijos posėdžiuose išsamiai ir kruopščiai buvo svarstomas Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos projektas.

Atnaujintoje Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijoje numatyta, kad Lietuva žengs atsinaujinančios energetikos plėtros kryptimi, pereinant nuo energijos importo prie vietinės gamybos, kartu užtikrinant konkurencingas energijos kainas.

Komisija nuveikė didžiulį darbą, apsvaistydama ir išanalizuodama visus gautus ekspertų, specialistų, asociacijų, lobistų, valstybės institucijų ir įstaigų pastabas ir pasiūlymus dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos. Komisija taip pat pateikė daugiau nei dešimt pasiūlymų, siekiant strategijos projektą dar labiau patobulinti ir išgryninti Lietuvos energetikos politikos tikslus iki 2030 metų bei politikos gaires iki 2050 metų.

Po ilgų svarstymų ir diskusijų Komisija gegužės 9 d. pritarė Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. XI-2133 „Dėl nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos pavirtinimo“ pakeitimo projektui (Nr. XIIIP-1446) ir pateikė Komisijos išvadą.

- **Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-1190 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 15 ir 21 straipsnių pakeitimo ir 81 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIIP-1927**

Gegužės 23 d. Komisijos posėdyje buvo svarstomas Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIP-1927, kurio tikslas – nustatyti radioaktyviųjų atliekų tvarkytojo paskyrimo tvarką, kuri, atsisakius branduolinės elektrinės projekto, nepasiteisina dėl nustatyto sudėtingo, perteklinio paskyrimo mechanizmo ir reikalavimų, kurie iš esmės dubliuoja kitus teisės aktus, kuriuose jau nustatyti reikalavimai radioaktyviųjų atliekų tvarkytojui, siekiančiam gauti licenciją tvarkyti radioaktyvias atliekas. Taip pat įstatymu siekiama nustatyti tinkamą, reikalavimus atitinkantį kontrolės mechanizmą, be to, optimizuoti radioaktyviųjų atliekų tvarkymo sistemą, sumažinti valstybės valdomų įmonių skaičių, taupyti biudžeto lėšas.

Komisija nusprendė pritarti įstatymo projektui Nr. XIIIP-1927 ir siūlyti pagrindiniam komitetui jį tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas, kurioms pritarė Energetikos komisija, pagal pateiktus Energetikos komisijos pasiūlymus. Taip pat, atsižvelgiant į Teisės departamento pastabas, įstatymo projekto Nr. XIIIP-1927 priėmimą derinti su įstatymų projektais Nr. XIIIP-1835 ir Nr. XIIIP-1836.

- **Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo Nr. XI-1541 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIP-1928**

Gegužės 23 d. Komisijos posėdyje buvo svarstomas Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymo Nr. XI-1541 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIP-1928, kurio tikslas – įnešti teisinį aiškumą dėl radioaktyviųjų atliekų tvarkytojo paskyrimo tvarkos, kad

neliktų klaidinančios nuostatos, kad Vyriausybė kada nors nustatys tvarką, kuria bus paskirtas radioaktyviųjų atliekų tvarkytojas

Komisija nusprendė pritarti įstatymo projektui Nr. XIIIIP-1928.

- **Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 1, 2, 3, 5, 11, 13, 14, 17, 20, 20(1), 21, 42 straipsnių pakeitimo, Įstatymo papildymo 63(1) straipsniu ir 15 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2653**

Lapkričio 14 d. ir lapkričio 21 d. Komisijos posėdžiuose buvo svarstomas Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2653, kuriuo siekiama įgyvendinti Lietuvos Respublikos įsipareigojimus atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI) ir klimato kaitos srityse ir 2018 m. birželio 21 d. Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintoje Lietuvos Respublikos nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijoje (toliau – NENS) numatytas kryptis bei Europos Komisijos komunikato „2014–2020 m. valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai gairės“ nuostatas. Įstatymo pakeitimais įtvirtinamas naujas paramos modelis atsinaujinančius energijos išteklius naudosiančių elektrinių skatinimui. Pagal naująją tvarką parama AEI elektrinėms ir toliau bus skirstoma aukcionų būdu. Toks būdas leis užtikrinti pačią žemiausią kainą: svarbiausias kriterijus, lemsiantis naujų aukcionų laimėtojus – mažiausias priedas prie elektros energijos rinkos kainos. Priedas bus mokamas 12 metų laikotarpiu. Šie pakeitimai užtikrins tolimesnę atsinaujinančios energetikos plėtrą, investicijas į naujus AEI naudosiančius elektros energijos gamybos pajėgumams.

Komisija nusprendė iš esmės pritarti įstatymo projektui Nr. XIIIIP-2653 ir siūlyti pagrindiniam Aplinkos apsaugos komitetui jį tobulinti, atsižvelgiant į Seimo kanceliarijos Teisės departamento pastabas, kurioms pritarė Energetikos komisija; taip pat tobulinti pagal Energetikos komisijos pasiūlymus, atsižvelgti į pasiūlymą keisti kartu teikiamą Elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 16, 22, 67, 74 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 21(1) straipsniu įstatymo projektą Nr. XIIIIP-2654.

Svarstyti parlamentinės kontrolės klausimai ir priimti sprendimai

- **Dėl reguliuojamų vandens, elektros energijos, dujų, šilumos ir energijos paslaugų kainų bei tarifų. Dėl šilumos kainų kitimo šį šildymo sezoną problematikos**

Sausio 11 d. Komisijos posėdyje Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – VKEKK) pirmininkė Inga Žilienė apžvelgė kelių pastarųjų metų reguliuojamų energetikos ir vandens kainų kitimo tendencijas ir pristatė VKEKK nustatomas 2018 m. I pusmečio kainas. I. Žilienė pastebėjo, kad per paskutiniuosius penkerius metus energetikos ir vandens kainos ženkliai

sumažėjo, taip pat vidutinis kainų sumažėjimas fiksuotas paskutiniaisiais metais, t. y. 2017 metus lyginant su 2016 metais.

I. Žilienė pažymėjo, kad laiku priimami sprendimai Seime, Vyriausybėje užtikrino struktūrinius pokyčius energetikos sektoriuje, kurie sudarė prielaidas ir sąlygas, lemiančias kainų mažėjimo tendenciją kelis pastaruosius metus. Be to, nepaisant didelių infrastruktūros išlaikymo sąnaudų, Lietuvoje gali būti užtikrintas kainų stabilumas. Dėka reglamentavimo energijos, o nuo 2015 m. ir vandens kainos sudaromos iš dviejų dedamųjų. Viena jų – bazinė kainos dedamoji – nustatoma kelių metų laikotarpiui ir užtikrina vartotojams kelis metus nekintančią kainos dalį.

Kaip vienas elektros energijos kainų mažėjimo „šaltinių“ įvardytas viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (toliau – VIAP) kainos mažėjimas. Komisijos pirmininkui V. Poderiui iškilo klausimas, ar VIAP kainos mažinimas, sisteminių paslaugų mažesnis finansavimas neturės neigiamo poveikio Lietuvos elektros energetikos sistemos stabilumui ir saugumui ateityje, vykdant numatytą sinchronizacijos su kontinentiniais Europos tinklais scenarijų, kai prireiks nuosavų elektros energijos generacijos pajėgumų. VKEKK nuomone, turėtų būti reglamentuotas VIAP ilgalaikis planavimas pagal energetikos sektoriaus strategiją. Iš esmės, ateities poreikiai yra jau numanomi, todėl sprendimai dėl jų turi būti priimami nedelsiant. Energetikos viceministras patikino, kad Energetikos ministerija šiuo aspektu pristatys savo poziciją kai tik Energetikos komisija svarstys Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos projekto dalį skirtą elektros sektoriui.

Kalbėdama apie šį šildymo sezoną besikeičiančias šilumos kainas I. Žilienė teigė, kad šiuo metu šilumos kainos yra stabilios ir veiksniai, kurie lemtų ženklų augimą nėra. Kasmėnesinius pokyčius lemia kuro žaliavų kaina, kuriai, savo ruožtu, įtakos turi pasaulinės kuro kainų kitimo tendencijos, taip pat kainos kuro biržoje. I. Žilienė pastebėjo, kad savivaldybėse šilumos kainų skirtumai dideli. Atskirų savivaldybių ir jų įmonių laiku priimti strateginiai sprendimai ir žingsniai – biokuro katilų įrengimas, infrastruktūros sutvarkymas pasinaudojant ES finansine parama – leidžia tose savivaldybėse vartotojams mokėti mažesnę kainą.

Komisija nutarė parlamentinės kontrolės formate domėtis energetikos ir komunalinių paslaugų kainų dinamika.

Gruodžio 5 d. Komisija, atsižvelgdama į 2018 m. sausio 11 d. posėdyje priimtą sprendimą, svarstė klausimą „Dėl reguliuojamų vandens, elektros energijos, dujų, šilumos ir energijos paslaugų kainų bei tarifų“. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – VKEKK) atstovai pristatė vandens, šilumos, elektros ir dujų kainas bei tarifus, jų kitimo tendencijas ir priežastis, VKEKK taikytą reguliavimo įtaką nustatant tarifus ir kainas. VKEKK atstovai pažymėjo, kad kainų augimas yra susijęs su išteklių brangimu rinkoje ir bus minimalus. Jų teigimu, standartiniame 60 kv. m. daugiabučio bute gyvenančio gyventojo komunalinių paslaugų krepšeliui skiriama suma padidės apie 15 eurų. Taip pat Komisijos nariai domėjosi priežastimis lemiančiomis dideliais vandens ir

šilumos kainų skirtumus atskirose savivaldybėse. VKEKK atstovų teigimu, skirtumus lemia tai, kiek gyventojų aptarnauja vandens ar šildymo sistema ir pasirinktas šilumos gamybos būdas. Pvz.: šiluma pigesnė tose savivaldybėse, kur deginamas pigesnis kuras (pvz.: medienos skiedros, vietoj granuliu) ir kur daugiau gyventojų. VKEKK specialistų vertinimu, savivaldybių įmonės turėtų priimti racionalesnius sprendimus, pasirinkdamos pigesnę kurą, o ir savivaldybės galėtų bendradarbiauti ir steigti stambesnes regionines įmones, kurios aptarnautų daugiau gyventojų, kas taip pat mažintų šildymo ir vandens kainas.

- **Dėl saulės energijos potencialo, technologijų ir panaudojimo galimybių**

Gegužės 2 d. Komisija surengė išvažiuojamąjį posėdį, kurio metu lankėsi Baltijos šalių aukštųjų technologijų įmonių grupėje SIA „Global BOD Group“ (GBG). Global BOD Group“ valdo Lietuvoje, Latvijoje bei Estijoje veikiančias įmones – „Baltic Disc“, „BOD Group“, „BRD“, „Soli Tek“, „Prior Entertainment“.

Komisijos nariams buvo apžvelgtos saulės energetikos technologinės naujovės Lietuvos fotovoltinėje pramonėje, jų panaudojimo galimybės tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje, paminint, kad Europos Sąjunga skatina plėtrą atsinaujinančios energetikos srityje ir tuo pačiu pavyzdžiu turėtų sekti Lietuva. „Global BOD Group“ valdybos pirmininkas kaip vieną iš novatoriškų pasiūlymų politikams, kaip jie galėtų prisidėti prie aktyvesnės atsinaujinančių energijos išteklių plėtos Lietuvoje, paminėjo tiesioginių linijų ir mikrotinklų įteisinimą Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme, kadangi mikrotinklų plėtra yra nauja pasaulyje stebima populiarėjanti tendencija. Taip pat, tiesioginės linijos ir mikrotinklai labai pagerina galimybes elektros gamybai iš atsinaujinančių išteklių be valstybės paramos, elektrą vartojant savo poreikiams. Pastarieji taip pat ženkliai prisideda prie elektros energetikos sistemos patikimumo ir stabilumo, kadangi kritiniu atveju sistemos yra pritaikytos dirbti ir autonominiu režimu.

- **Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2017 metų veiklos ataskaitos**

Gegužės 23 d. Komisija posėdyje svarstė Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2017 metų veiklos ataskaitą. Komisija iš klausė Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – VKEKK) pirmininkės I. Žilienės pristatymą apie VKEKK reguliuojamų sektorių apimtį kainų kitimo tendencijas, VKEKK vykdytą kainų reguliavimo veiklą: rezultatus po UAB „Vilniaus energija“ kainų perskaičiavimo, pasiektus nepriklausomų šilumos gamintojų sektoriaus reguliavimo rezultatus. I. Žilienė apžvelgė atsinaujinančių energijos išteklių sektorių, VIAP biudžetą, VKEKK vykdytą gaminančių vartotojų reguliavimą. I. Žilienė apžvelgė situaciją geriamojo vandens ir nuotėkų tvarkymo paslaugų sektoriuje ir probleminius klausimus šiame sektoriuje. VKEKK pirmininkė pristatė tęstinius darbus susijusius su regionine elektros energijos rinka, paaiškino, kaip ir kokią įtaką

regioninė rinka turi elektros energijos vartotojams, taip pat pristatė darbus ir planus dėl dujų regioninės rinkos kūrimo. I. Žilienė apžvelgė VKEKK vykdytą išteklių (biokuro biržos) rinkos priežiūrą, taip pat apžvelgė 2017 m. inicijuotus teisės aktų pakeitimus, ypatingą dėmesį skyrė su veiklos ataskaitų auditų kokybe susijusiems pakeitimams; apžvelgė VKEKK taikytas poveikio priemones, vykdomus patikrinimus, baigtų patikrinimų rezultatus, kitą komisijos veiklą, taip pat skirtą finansavimą.

Komisija nusprendė bendru sutarimu pritarti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2017 metų veiklos ataskaitai.

- **Dėl Baltijos šalių elektros tinklų sinchronizavimo su kontinentinės Europos tinklais**

Birželio 4 d. Komisija surengė išvažiuojamąjį posėdį Lietuvos elektros perdavimo sistemos operatoriaus „Litgrid“ valdymo centre, kuriame susipažino su dabartinio sistemos valdymo centro darbu bei nauju sistemos valdymo ir duomenų centro saugos projektu. Šiuo metu eksploatuojamas sistemų valdymo centras ne visiškai atitinka fizinės bei informacinės saugos reikalavimus, todėl reikalinga įkurti naują modernų centrą, užtikrinant patikimą ir efektyvų sistemų darbą bei siekiant išvengti galimo veiklos sutrikimo.

Komisijos išvažiuojamajame posėdyje daugiausiai dėmesio buvo skirta būsimai Baltijos šalių elektros tinklų sinchronizacijai su kontinentinės Europos tinklais, kuri užtikrins energetinę nepriklausomybę nuo mūsų kaimynų iš Rytų. Komisijos nariai buvo informuoti, kad yra atliekamos dvi papildomos studijos – dinaminio stabilumo ir dažnio stabilumo, kuriose vertinama Baltijos šalių sinchroninio sujungimo su kontinentinės Europos tinklais įtaka dinaminiam stabilumui ir dažnio stabilumo palaikymo kaštai Baltijos šalims.

Komisija nusprendė surengti Komisijos posėdį, kuriame dinaminio stabilumo ir dažnio stabilumo studijos būtų pristatytos ir išsamiau panagrinėtos.

- **Dėl kompensavimo modelio žemės savininkams už elektros tinklų infrastruktūrą jų valdose**

Rugsėjo 12 d. Komisija posėdyje svarstė su kompensavimu žemės savininkams už elektros tinklų infrastruktūrą jų valdose susijusius klausimus. Komisija nusprendė svarstyti šį klausimą atsižvelgdama į suinteresuotų rinkos dalyvių – Lietuvos žemės ūkio rūmų, Lietuvos ūkininkų sąjungos, Lietuvos miško savininkų asociacijos, Lietuvos žemės savininkų sąjungos atstovų viešojoje erdvėje inicijuojamas diskusijas, tai pat Komisijai raštu pateiktas nuomones ir klausimus.

Rinkos dalyviai išsakė matomas problemas ir argumentaciją: pirma, kompensacija negali būti vienkartinė, kadangi pastoviai tam tikras infrastruktūrai naudojamas žemės plotas išimamas iš gamybos ir žemdirbys negauna pajamų; antra, išlaidos patiriamos dėl infrastruktūrai naudojamų žemės plotų priežiūros, poreikio juos apvažiuoti, dėl atsakomybės netyčia sugadinus infrastuktūrą

(stulpus); trečia, galios mokesčio mokėjimas, kuriam yra nustatyta lengvata tik 3 mėnesius, o po to reikia mokėti. Taip pat buvo išsakyta nuomonė, kad kompensacijas nustatantį nutarimą reikėtų koreguoti, numatant dvi galimybes žemdirbiams, bet ne žemės savininkams: viena, taikyti nuolaidą galios mokesčiui, o tiems, kurie nesinaudoja galia, mokėti kompensaciją, tik ne vienkartinę, o kasmet. Komisijos narys A. Stančikas pažymėjo, kad dar viena su šiuo klausimu susijusi problema, kad šis klausimas nebuvo viešai svarstomas, jis taip pat nebuvo aptartas Seimo Kaimo reikalų komitete, be to, iškėlė klausimą, kaip šių kompensacijų mokėjimas atsilieps visiems elektros vartotojams.

Energetikos viceministras E. Purlys apžvelgė su svarstomu klausimu susijusius aspektus. E. Purlys pažymėjo, kad bendrai yra 130 tūkst. km linijų Lietuvoje ir beveik 1 mln. žemės sklypų savininkų, per kurių teritoriją eina vienokie ar kitokie elektros infrastruktūriniai elementai. Šis klausimas ilgą laiką nebuvo tinkamai sureguliuotas. 2000 m. Civilinis kodeksas nustatė, kad už servitutus reikia kompensuoti. Kompensacija už servitutą labai aiškiai apibrėžta Civiliniame kodekse – tai nuvertėjimo, servituto įregistravimo kaštų padengimas arba įteisinimo. Pati kompensacija, kaip suprantama pagal Civilinį kodeksą ir teismų praktikoje, – tai kompensavimas už žemės sklypo vertės sumažėjimą, dėl taikomų apribojimų naudoti jį pagal paskirtį; tačiau kompensacija už servitutą nėra mokama už praradimus dėl negautų ūkininkų ar savininkų, miškų savininkų pajamų ar numanomai planuotų pajamų už ūkininkavimą, miško sodinimą, miško kirtimą, pardavimą ir pan. 2004 m. buvo nustatyta, kad visi servitutai suformuoti iki 2004 m. prilyginami įstatyminiam servitutui, už kurį, buvo laikoma, kad kompensacijų mokėti nereikia. Atsižvelgiant į Konstitucinio teismo sprendimą, 2017 m. viduryje Seimas priėmė įstatymų pakeitimus, kuriais, be kita ko, pavedė Vyriausybei priimti metodiką, kaip kompensacija turi būti skaičiuojama, nustatoma ir sumokama. E. Purlys pažymėjo, kad siekiant apsaugoti visus elektros vartotojus, kurie apmoka visas skirstomųjų tinklų patiriamas išlaidas, sprendimas dėl kompensacijų dydžio buvo priimtas, atsižvelgusi į skaičiavimus ir siekiant, kad nebūtų reikšmingų ir netoleruotinų elektros kainų padidėjimo. Priimant sprendimą buvo siekiama kompromiso: kuo teisingiau atlyginti savininkams ir kad kuo mažiau nukentėtų vartotojai.

Komisija bendru sutarimu nusprendė pasiūlyti Seimo Kaimo reikalų komitetui išanalizuoti kompensavimo už servitutus klausimą su suinteresuotais asmenimis iš žemės, miškų savininkų ir žemės naudotojų perspektyvos. Taip pat Komisija nusprendė gautus žemės ir miškų savininkų ir naudotojų argumentus, paklausimus ir pasiūlymus persiųsti pagal kompetenciją išnagrinėti Žemės ūkio ministerijai ir Energetikos ministerijai, o gavus atsakymus iš institucijų, atsižvelgiant į problemų aktualumą ir poreikį, nagrinėti Energetikos komisijos posėdyje arba bendrame Energetikos komisijos ir Kaimo reikalų komiteto posėdyje.

- **Dėl padėties biokuro rinkoje ir šilumos kainų 2018/2019 m. šildymo sezonui**

Spalio 3 d. Komisija, pasigirdus pirmiesiems signalams, kad dėl brangstančio biokuro ir mažėjančios jo pasiūlos gali kilti šilumos kainos, pasikvietė į posėdį Valstybinių miškų urėdijos, Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos, UAB „Baltpool“ bei suinteresuotas asociacijas su prašymu pateikti informaciją apie susidariusią padėtį biokuro rinkoje ir šilumos kainų augimą, siekiant išanalizuoti situaciją ir pasiūlyti, kaip spręsti minėtas problemas.

Komisija, reaguodama į susidariusią situaciją nusprendė raginti VĮ „Valstybinių miškų urėdiją“ stiprinti savo vaidmenį didinant biokuro žaliavos pasiūlą, o prireikus, užtikrinti žaliavos rezervus ir tapti viena iš pagrindinių biokuro rinkos dalyvių, ypač tais atvejais, kai reikalinga sumažinti biokuro rinkos netolygumus.

Komisija, išreikšdama susirūpinimą dėl ženkliaus medienos eksporto augimo ir jo tiesioginės įtakos biokuro kainų kilimui, nusprendė siūlyti Aplinkos ministerijai, atsižvelgiant į kaimyninių šalių praktiką, koreguoti atitinkamus teisės aktus siekiant paskatinti Lietuvos biokuro žaliavos gamintojus sudarant jiems palankias sąlygas įgyti pirmumo teisę pirkti medieną.

Komisija, įvertindama smulkiųjų biokuro tiekėjų ir gamintojų ribotas galimybes konkuruoti su didžiausiais biokuro rinkos dalyviais, nusprendė siūlyti UAB „Baltpool“ liberalizuoti biokuro rinkos taisykles, sudarant paprastesnes sąlygas smulkiesiems biokuro tiekėjams ir gamintojams įeiti į rinką ir joje dalyvauti.

Komisija, atkreipdama dėmesį į biokuro žaliavos gamintojų ir tiekėjų išreikštą susirūpinimą dėl medienos importo iš Baltarusijos Respublikos transportavimo problemų, nusprendė: 1) siūlyti Susisiekimo ministerijai ir AB „Lietuvos geležinkeliai“ atsižvelgti į susidariusią situaciją biokuro rinkoje ir reaguoti į biokuro žaliavos gamintojų ir tiekėjų išreikštą susirūpinimą dėl medienos importo iš Baltarusijos Respublikos transportavimo problemų, svarstant galimybę įsigyti daugiau specializuoto tipo vagonų, kurie būtų skirti medienos transportavimui; ir 2) siūlyti Muitinės departamentui prie Finansų ministerijos, tarpininkaujant Užsienio reikalų ministerijai, svarstyti galimybę susitarti su Baltarusijos Respublikos muitinės valstybiniu komitetu sudaryti sąlygas Lietuvos ir Baltarusijos Respublikos patikrintoms ir patikimoms įmonėms vežti medieną kertant šalių sienas supaprastinta tvarka ir išvengiant vilkikų stovėjimo eilėse.

- **Dėl Baltijos šalių elektros energijos sistemos sinchronizavimo su kontinentinės Europos tinklais**

Spalio 24 d. Komisija surengė uždara posėdį Baltijos šalių elektros energijos sistemos sinchronizavimo su kontinentinės Europos tinklais klausimams - Šiaurės rytų Lietuvos elektros

perdavimo tinklo projekto įgyvendinimo ir Būtinųjų priemonių, skirtų apsaugoti nuo nesaugios Astravo branduolinės elektrinės, veiksmų plano įgyvendinimo nagrinėjimui.

- **Dėl valstybės valdomos bendrovės „Lietuvos energija“, UAB 2018–2030 metų veiklos strategijos ir energetikos sektoriaus patikimumo užtikrinimo, vykdant Lietuvos elektros energetikos sistemos sujungimą su Europos kontinentiniais tinklais ir atsižvelgiant į rizikas, kylančias dėl Astravo atominės elektrinės**

Spalio 31 d. Komisijai posėdyje buvo pristatyta gegužės mėnesį naujai patvirtinta „Lietuvos energijos“ strategija, taip pat aptarti Astravo atominės elektrinės problematikos ir desinchronizacijos sinchronizacijos kontekste keliama generacijos vystymo ir sistemos patikimumo, stabilumo užtikrinimo klausimai, „Lietuvos energijos“ bei jos valdytojos Finansų ministerijos ir Energetikos ministerijos bendras tarpinstitucinis požiūris į šalies energetikos sistemos strateginę raidą. Komisijai buvo pristatyti „Lietuvos energija“, UAB esami ir galimi išvystyti generacijos pajėgumai, tačiau buvo atkreiptas dėmesys į tai, kad turi būti žinomas poreikių techninis planas, kad galima būtų priimti konkrečius sprendimus.

E. Purlys išsakė Energetikos ministerijos poziciją, kad atitinkant rinkos sąlygas vystomi pajėgumai teiktų visas naudas vartotojams. Buvo pažymėta, kad yra galimas valstybės užsakymas, siekiant išlaikyti sistemos adekvatumą, ir gavus pagrįstus įvertinimus dėl spragos ir didėjančio poreikio pradedant 2023 m., 2024 m. ir ypač 2025 m., Energetikos ministerija pradėjo skubiai rengti galios mechanizmų koncepciją, pagrindimą, derinimą su Europos Komisija ir minimaliais terminais suplanuota, kad 2020 m. I ketv. įvyks aukcionas tuo metu nurodytai reikalingai galiai; su nugalėtojais, kurie žemiausia kaina galės užtikrinti adekvatumą, bus sudaryti ilgalaikiai dvišaliai susitarimai dėl generacijos vystymo, iš valstybės pusės įsipareigojant užtikrinti tam tikrą pajamų srautą, o vystytojams įsipareigojant tam tikru laiku užtikrinti pajėgumus, kad sistema nuolatos būtų adekvati. E. Purlys teigė, kad sunku yra prognozuoti ir įvertinti visas galimas rizikas, kylančias iš nedraugiškų kaimyninių valstybių, tačiau operatoriai imasi veiksmų, kad atlieptų kylančias rizikas.

Komisija bendru sutarimu nusprendė prašyti Energetikos ministerijos parengti ir pateikti laike išdėstytą pasiruošimo sinchronizacijai su kontinentiniais Europos tinklais veiksmų integruotą planą, kuriame, be kita ko, būtų įvardyti vykdomi techniniai veiksmai (projektai), sistemos rodikliai, reikalingi užtikrinant sistemos adekvatumą ir stabilumą, ir atitinkami esami (planuojami) rodikliai, rizikos veiksniai įskaitant, bet neapsiribojant Astravo atominės elektrinės paleidimą), taip pat galimos pasekmės, jeigu rizikos veiksniai realizuotųsi, ir priemonės skirtos sušvelninti pasekmes, derybiniai veiksmai, taip pat už atitinkamų veiksmų inicijavimą ir vykdymą atsakingos institucijos / organizacijos.

- **Valstybinio gyventojų apsaugos plano branduolinės ar radiologinės avarijos atveju ir Radiacinės saugos centro veiksmų branduolinės avarijos atveju pristatymai**

Lapkričio 7 d. Komisija kartu su Seimo narių laikinąja Veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupė (toliau – Laikinoji grupė) surengė bendrą posėdį, kuriame buvo pristatyti Valstybinio gyventojų apsaugos branduolinės ar radiologinės avarijos atveju ir Radiacinės saugos centro veiksmų branduolinės avarijos atveju planai.

Komisijai buvo pristatytas šių metų gegužę vykusios atominės grėsmės pasirengimo pratybos, kurių metu buvo tikrinamas informacijos perdavimas ir sprendimų priėmimo procedūros. Taip buvo tikrinami veiksmai, kurie įgalintų kompetentingus asmenis priimti būtinus sprendimus, efektyvumas. Pratybose dalyvavo 17 valstybės institucijų atstovai, 3 savivaldybės. Pratybas stebėjo specialistai iš Jungtinių Amerikos Valstijų ir Jungtinės Karalystės. E. Geda pristatė Valstybės ekstremalių situacijų operacijų valdymo struktūrą, valdymo procedūras, kurios yra nuolat testuojamos ir tobulinamos.

Numatoma 2020 metais organizuoti iki šiol didžiausias civilinės saugos pratybas, kurių metu bus išbandomi visi galimi pagalbos gyventojams būdai. Šiuo metu yra rengiama paraiška 2022 metų valstybinio lygio civilinės saugos projektui, kuris pagal savo mastą yra toks vienintelis.

Radiacinės saugos centro (toliau – RSC) atstovai pasidžiaugė, kad sudarytas ir patvirtintas gyventojų apsaugos veiksmų planas tapo teisiniu pagrindu ir atspirties tašku atsakingoms institucijoms rengiantis tinkamai reaguoti į galimas avarijas branduolinės energetikos objektuose.

RSC nuolat stebi aplinką ir teikia rekomendacijas Sveikatos apsaugos ministerijai dėl galimų veiksmų taikymo ir tikina, kad šiuo metu aptariamos bendradarbiavimo galimybės su kitomis valstybės institucijomis ir mokslo įstaigomis dėl bendradarbiavimo atliekant radiologinius tyrimus, o vykdydamas aplinkos stebėseną, RSC aktyviai bendradarbiauja su savivaldybėmis, patenkančiomis į 100 km. radiacinio poveikio zoną.

Astravo atominei elektrinei darbą pradėdant jau 2020 metais, Komisija ir Laikinoji grupė nusprendė po pusmečio įvertinti Valstybinio gyventojų apsaugos plano įgyvendinimą.

- **Dėl šilumos tiekėjų profesinių sąjungų kreipimųsi dėl nustatytų darbo užmokesčio dydžių**

Lapkričio 21 d. Komisijos posėdyje buvos svarstomi šilumos tiekėjų profesinių sąjungų kreipimaisi dėl nustatytų darbo užmokesčio dydžių. Komisija išklaušė AB „Klaipėdos energija“ ir UAB „Kretingos šilumos tinklai“ bei šių įmonių profesinių sąjungų atstovų informaciją dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos šilumos tiekimo bendrovėms nustatytų darbo užmokesčio dydžių ir aptarė, ar kai kurie šilumos ūkio reguliavimo aspektai nėra per daug detalčiai reguliuojami ir, ar teisingai, pagrįstai nustatomi dydžiai, būtent šiuo atveju – darbo užmokesčio fondai.

Komisija nusprendė bendru sutarimu rekomenduoti Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai tobulinti teisės aktus reikiamu laiku, atsižvelgiant į rinkoje vykstančius pokyčius, taip pat vykdyti iškeltų sisteminių problemų sprendimo parlamentinę kontrolę.

- **Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plano projektas: status quo ir pagrindinė problematika**

Lapkričio 28 d. Komisijai buvo pristatytas Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos (toliau – NENS) įgyvendinimo priemonių plano projektas, kurį Vyriausybė tvirtina penkeriems metams, pavesdama Energetikos ministerijai iki kiekvienų metų vasario 1 d. informuoti Vyriausybę apie NENS įgyvendinimo priemonių plano priemonių vykdymą ir ne rečiau kaip kartą per metus atnaujinti planą.

Atsižvelgiant į pagrindines NENS politikos kryptis, plano projekte uždaviniai ir priemonės suskirstyti į keturias sritis: poveikio klimato kaitai ir aplinkos oro taršai mažinimas, patikimumas, konkurencingumas ir šalies verslo dalyvavimas siekiant energetikos pažangos.

Komisijos posėdyje ministerija išskyrė sritis, kuriose tikisi didžiausio proveržio: nuo 2022 m. apie 30 procentų sumažėjęs elektros importas, kasmet sutaupoma po 14 000 tne šilumos, prijungimas prie elektros tinklų trečdaliu greitesnis (30 dienų), prie dujų – 70 proc. greitesnis (40 dienų), išmanūs elektros skaitikliai pas beveik du trečdalius elektros energijos vartotojų, išmaniaisiais gamtinių dujų skaitikliais naudosis apie penktadalis vartotojų.

Komisijos pirmininkui Virgilijui Poderiui domintis, koks santykis NENS įgyvendinimo priemonių plano ir Integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano, kurio projekcinį variantą Lietuva Europos Komisijai turės pateikti dar iki šių metų pabaigos, energetikos viceministrė patikino, kad integruoti planai pradės galioti 2021 m., todėl šis NENS įgyvendinimo priemonių planas nuo 2021 m. bus inkorporuotas į Integruotą nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą.

Siekiant realiai veikiančios NENS, konkretus jos įgyvendinimo priemonių planas bus kaip esminis įrankis NENS tikslų pasiekiamumui užtikrinti. Prie jų pasiekimo reikšmingai prisidės ne tik Energetikos ministerija, bet ir kitų ministerijų, savivaldybių, įstaigų, įmonių ir subjektų veikla.

Komisijos nariai, išklause visą informaciją, nusprendė toliau tęsti Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių parlamentinę stebėseną ir vykdyti reguliarius susitikimus su Energetikos ministerijos ir kitų suinteresuotų pusių atstovais.

- **Baltijos šalių elektros energijos sistemos sinchronizavimas su KET: pasiruošimas galimai Astravo branduolinės elektrinės eksploatacijos pradžiai**

Gruodžio 12 d. Komisija kartu su Seimo narių laikinąja Veiksmų dėl Astravo atominės elektrinės koordinavimo grupe surengė uždara posėdį, kuriame buvo nagrinėtas šalies pasiruošimas Astravo branduolinės elektrinės eksploatacijos pradžiai Baltijos šalių elektros energijos sistemos sinchronizavimas su kontinentinės Europos tinklais kontekste.

Svarstyti parlamentinės kontrolės ir kiti klausimai

Kovo 14 d. posėdyje buvo patvirtinta Komisijos 2017 m. veiklos ataskaita, aptarti Komisijos prioritetiniai darbai ir Komisijos narių pateikti pasiūlymai dėl Komisijos 2018 m. pavasario (IV) sesijos darbo plano.

Kovo 27 d. posėdyje Komisija išsirinko Komisijos pirmininko pavaduotoją – Seimo narį Algirdą Butkevičių.

Birželio 13 d. posėdyje Komisijai buvo pristatyta studija „Nepriklausomas ekonominis ilgalaikio suskystintų gamtinių dujų (SGD) importo į Lietuvos Respubliką alternatyvų vertinimas“ ir aptarti galimi sprendimai dėl ilgalaikio SGD tiekimo šalyje užtikrinimo.

Rugsėjo 12 d. posėdyje buvo aptarti Komisijos prioritetiniai darbai ir Komisijos narių pasiūlymai dėl Komisijos 2018 m. rudens (V) sesijos darbo plano.

Spalio 17 d. Komisija, kartu su Seimo Ekonomikos komitetu surengė bendrą išvažiuojamąjį posėdį į Suskystintų gamtinių dujų terminalą ir „NordBalt“ keitiklių stotį. Seimo nariams buvo pristatytas Vyriausybės siūlymas dėl SGD laivo-saugyklos įsigijimo ir kodėl SGD laivo-saugyklos pirkimas-ekonomiškai naudingiausias sprendimas, taip pat pristatyta elektros rinkos esama situacija ir perspektyvos.

Gruodžio 19 d. Komisijos posėdyje buvo pristatyta šiuo metu įgyvendinama Lietuvos pagrindinių strateginių dokumentų ir strateginio planavimo sistemos peržiūra bei darnaus vystymosi tikslų integravimas į šią sistemą. Šios sistemos pagrindą sudaro trys elementai – vizija, kur link turi vystytis Lietuva, kokios priemonės ir kuriose Lietuvos vietose turi būti įgyvendinamos, kurie išdėstyti 3 pagrindiniuose Lietuvos strateginiuose dokumentuose: Lietuvos vystymosi viziją nusakančioje Lietuvos pažangos strategijoje 2030, jos įgyvendinimui patvirtintoje Nacionalinėje pažangos programoje (šiuo metu galioja iki 2020 m.) ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (galioja iki 2020 m.), nusakančiame erdvinę priemonių, veiksmų dimensiją. Siekiama, kad pagal Seimo patvirtintame Lietuvos vizijos dokumente numatytas kryptis naujai rengiamame Lietuvos teritorijos bendrajame plane atspindėtų Lietuvos teritorijų erdvinio vystymo kryptis ir teritorijų naudojimo funkciniai prioritetai, o tų prioritetų įgyvendinimui atnaujintoje Nacionalinėje pažangos programoje būtų numatomas finansavimas. Planuojama, kad Finansų ministerija 2019 m. Seimo

pavasario sesijai pateiks Strateginio planavimo sistemos įstatymo projektą, nustatantį tikslų erdvinio nustatymo sistemą ir su tų tikslų įgyvendinimu susietą finansavimo mechanizmą.

Kita veikla

Liepos 2 d. Komisija kartu su Energetikos ministerija organizavo diskusiją „Ilgalaikio SGD tiekimo užtikrinimas: koks geriausias sprendinys valstybei ir verslui?“, kurioje buvo apžvelgtos dujų sektoriaus tendencijos ir su visomis suinteresuotomis pusėmis išdiskutuota, kokie yra optimalūs sprendimai dėl ilgalaikio suskystintų gamtinių dujų (SGD) tiekimo užtikrinimo energetinio saugumo ir ekonominiu požiūriais.

Diskusijoje dalyvavo energetikos ministras Žygimantas Vaičiūnas, Energetinio saugumo tyrimų centro vadovas prof. Juozas Augutis, AB „Amber grid“ generalinis direktorius Saulius Bilys, AB „Klaipėdos nafta“ generalinis direktorius Mindaugas Jusius, įmonių grupės „Lietuvos energija“ generalinis direktorius Darius Maikštėnas, koncerno „Achemos grupė“ generalinis direktorius Linas Sabaliauskas.

Spalio 19 d. Komisija kartu su Lietuvos vartotojų organizacijų aljansu organizavo tarptautinę konferenciją „Žaliasis transportas Lietuvoje: galimybės vartotojams, iššūkiai politikos formuotojams“.

Europos Parlamento ir Europos Tarybos diskusijos dėl naujojo anglies dioksido (CO₂) ribojimo lengviesiems automobiliams ir furgonams skatina analizuoti ir Lietuvos situaciją dėl taršaus lengvojo transporto apmokestinimo.

Konferencijoje dalyvavo Seimo nariai, Lietuvoje išrinkti Europos Parlamento nariai, Lietuvos vykdamosios valdžios atstovai, Europos Komisijos atstovybės Lietuvoje pareigūnai, automobilių rinkos dalyviai, akademinio pasaulio ir nevyriausybių organizacijų atstovai; diskutuota apie sprendimus, siekiant laipsniškai pereiti prie netaršaus lengvojo transporto.

Konferencijoje buvo pristatyta pirmą kartą Lietuvoje atlikta bendrųjų automobilio eksploatacijos kaštų (TCO, angl. *total cost of ownership*) studija. Ji atlikta siekiant pamatuotai priimti sprendimus dėl taršaus transporto ribojimo ir netaršaus transporto rėmimo schemų įvedimo.

Komisijos pirmininkas

Virgilijus Poderys